

DANSK INSTITUT FOR INTERNATIONALE STUDIER
STRANDGADE 56 • 1401 København K
32 69 87 87 • diis@diis.dk • www.diis.dk

DIIS Brief

Den strategiske alliance mellem Iran, Syrien og Hizbollah og dens betydning for den politiske udvikling i Libanon og Mellemøsten

Sune Haugbolle
November 2006

Den strategiske alliance mellem Iran, Syrien og Hizbollah er af central betydning for den politiske situation i Mellemøsten og berører en række politiske spørgsmål af stor diplomatisk interesse for Danmark. Denne rapport gør rede for den historiske baggrund for alliancen, dens forandringer siden Hizbollah's tilblivelse i 1982, og dens betydning i den nuværende situation efter krigen mellem Hizbollah og Israel i 2006.

Denne publikation indgår i DIIS's Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier, som foretages på en bevilling fra Forsvarsministeriet.

En ustabil regional alliance

Samarbejdet mellem Iran, Syrien og Hizbollah grunder i en fælles ideologisk modstand mod USA's og Israels indflydelse i regionen. Siden Hizbollah blev grundlagt i 1982 har Syrien og Iran ved hjælp af militær, politisk og logistisk støtte hjulpet med til at opbygge, hvad der i dag er en af de væsentligste ikke-statslige magter i Mellemøsten. I 1980'erne blev bevægelsen kendt for en række selvmordsbomber og kidnapninger af vesterlændinge. Hizbollah har forandret sig både politisk og ideologisk siden 1980'erne, men bliver stadig af EU og USA anset for at være en terrororganisation.

Syrien og Iran har forskellige bevæggrunde for deres støtte. Iran ser Hizbollah som en "forlænget arm" i Libanon til at udbrede sin islamistiske ideologi og udøve politisk indflydelse i regionen. Syrien støtter Hizbollah, fordi det anser gruppen som et middel til at styrke egne interesser i Libanon og lægge pres på Israel uden at risikere en direkte konfrontation. Syriens hovedformål har siden den libanesiske borgerkrig været at presse Israel til at give Golanhøjderne tilbage imod garanti for fred langs Israels nordlige grænse.

Hizbollah er imidlertid mere end en forlænget arm for Iran og Syrien. Hizbollah ser sig selv både som en repræsentant for Libanons shiamuslimer og for anti-amerikansk og anti-israelsk modstand i den arabiske og muslimske verden. Denne dobbelte rolle som national og regional aktør har flere gange bragt Hizbollah på kant med både Iran, Syrien og den libanesiske stat. Selvom især Iran har stor indflydelse på Hizbollah og giver omkring en milliard dollar i direkte støtte om året, kan hverken Iran eller Syrien betegnes som direkte beslutningstagere for Hizbollah.

Hizbollah mellem moderation og terror

I 1990'erne blev Libanon underlagt Syriens udenrigspolitik, hvilket betød, at fuld israelsk tilbagetrækning fra Libanon og Syrien blev gjort til et fælles betingelse for fredsforhandlinger. Hizbollahs evne til at udfordre Israel militært, indenfor rammerne af FN's resolutioner, var en hjørnesten i denne strategi. Gruppen blev følgelig integreret i Libanons politiske system og gjorde selv en stor indsats for at lægge

afstand til dens tidligere ekstremistiske krav om etableringen af en islamisk republik i Libanon.

Hizbollahs politiske ideologi lægger sig meget tæt op af Irans. Begge parter funderer deres ideologi på islamiske lærdes ret til at tage politiske beslutninger, og Hizbollah anerkender officielt den iranske Ayatollah Khamenei som den øverste religiøse autoritet i shia-islam. Ikke desto mindre har Hizbollahs ledere også en del forbehold overfor Irans forsøg på at dominere bevægelsen. I takt med, at Hizbollah har integreret sig i det politiske system i Libanon, har en mere pragmatisk linie, der betoner religiøs sameksistens og demokrati, vundet frem. Hizbollah samarbejder ikke med al-Qaeda og tager afstand fra drab på civile udenfor Israel.

På trods af pragmatisme og deltagelse i Libanons politiske proces vedbliver dele af Libanons befolkning og den vestlige verden med at mistro Hizbollahs intentioner. Denne utryghed bunder ikke mindst i Hizbollahs syn på Israel, der er præget af uforsonlig fjendtlighed. Hizbollahs anti-israelske og anti-jødiske ideologi kan dels forklares som et resultat af 25 års uafbrudt konflikt og tusinder af militære og civile ofre, dels som en populistisk strategi til at sikre sig politisk legitimitet i de generelt anti-israelske arabiske befolkninger. Denne strategi er i vid udstrækning lykkedes.

Israels tilbagetrækning fra Sydlibanon i 2000 og Syriens retræte fra Libanon i 2005 har imidlertid undermineret Hizbollahs legitimitet som væbnet modstandsbevægelse. Som erstatning for syrisk beskyttelse har Hizbollah nærmet sig Iran. Samtidig har Libanons nye regering forsøgt at overtale gruppen til at afvæbne sig. Dette vil næppe ske så længe Iran, Syrien og Hizbollah er i konflikt med USA's interesser i Mellemøsten. Både Iran og Syrien er kommet under pres for deres støtte til organisationer som Hizbollah og Hamas, der i USA og Europa anses for at være terrororganisationer. I Hizbollahs tilfælde er disse anklager ubegrundede, idet at gruppen hverken har midler eller intentioner til at udføre væbnede angreb uden for Israel.

Krigen i juli 2006

Hizbollahs bortførelse af to israelske soldater den 12. juli 2006 kan ses som et forsøg på at genvinde legitimitet ved at overbevise kritikere i Libanon om, at gruppen stadig evner at afskrække Israel fra at angribe Libanon. Der er ingen tegn på hverken en syrisk eller iransk rolle i planlægningen af denne aktion. Snarere virker det sandsynligt, at aktionen var en fejlurdering fra Hizbollah side, der fik uforudsete konsekvenser. Under alle omstændigheder er Hizbollah, såvel som Iran og Syrien, kommet ud af krigen politisk styrket. Israel formåede ikke at udslette Hizbollah eller at genvinde dets to kidnappede soldater, hvorimod Hizbollah gennem et månedlangt bombardement bevarede evnen til at angribe Israel med raketter.

Israels krig virkede imod hensigten og forærede Hizbollah den legitimitet, som gruppen havde ledt efter siden 2000. Det fejlslagne stormløb mod Hizbollah har vist, at Hizbollah, ligesom andre islamistiske grupperinger med bred folkelig opbakning, ikke kan udslettes med militære midler. Krigen har også vist at USA's, Frankrigs og FN's forsøg på at presse Hizbollah til at afvæbne sig mod bevægelsens vilje er frugtesløse. Libanons premierminister Fuad Siniora har gentagende gange udtalt, at en holdbar løsning må forhandles af Libanons ledere uden indblanding udefra. Desværre er der ringe udsigter for sådan en løsning efter krigen i 2006.

Fremtidsudsigter og anbefalinger

Den danske regering støtter Fuad Sinioras regering og hær i dens bestræbelser på at sikre kontrollen over Sydlibanon. Den diplomatiske indsats bør dog ikke begrænse sig til symbolsk eller militær støtte til FN's UNIFIL tropper på grænsen mellem Israel og Libanon. En grundlæggende revurdering af Hizbollah fra Danmark og andre vestlige landes side kan medvirke til at inddrage gruppen i den politiske proces i stedet for at isolere og dermed yderligere radikalisere den og dens syriske og iranske partnere.

Hizbollah kan ikke bortforklares som terrorisme. Dets legitimitet grunder i vedvarende territoriale og sikkerhedsmæssige stridigheder mellem Israel, Syrien, Libanon og palæstinenserne. Det er både urealistisk og uhensigtsmæssigt at ekskludere Hizbollah fra den politiske proces i Mellemøsten og i Libanon. Kun en

diplomatisk løsning på disse stridigheder vil for alvor kunne underminere Hizbollahs legitimitet og mindske spændingerne mellem pro og anti-amerikanske lande og grupper i Mellemøsten

En realistisk Mellemøstpolitik, der stiler efter at underminere Hizbollahs legitimitet som en væbnet gruppe, ville koncentrere sig om tre punkter:

1) At arbejde for at sikre en israelsk overdragelse af de besatte Golanhøjder. Dette ville fratage Syrien sin hovedårsag for at støtte Hizbollah og sandsynligvis svække alliancen mellem Iran, Syrien og Hizbollah.

2) At arbejde for at overbevise alle de involverede parter om de gensidige fordele ved at efterleve FN Resolution 1701, der kræver et stop for israelske overflyvninger af libanesisk territorium, overdragelse af de omstridte Shebaa Farme i Sydlibanon til FN samt en omfattende fangeudveksling mellem Libanon og Israel.

3) At fastholde Hizbollah's udelukkelse fra EU's liste over terrororganisationer. Danmark bør tage afstand fra Hizbollahs anti-jødiske retorik, men samtidig påpege at Hizbollahs brug af militære midler mod civile mål begrænser sig til den israelsk-libanesiske konflikt, hvilket muligvis gør Hizbollah til krigsforbrydere men ikke terrorister.

Disse væsentlige tiltag vil ikke kunne fjerne den militære trussel, som Hizbollah udgør overfor Israel. Kun en endelig og retfærdig fred mellem Israel og palæstinenserne vil kunne opnå det. Men de vil hjælpe med at stabilisere situationen i Sydlibanon, hvilket er af afgørende betydning for stabiliteten i Libanon og i hele regionen.

DIIS's Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier

Denne publikation indgår i de Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier. Projektet, der er finansieret af Forsvarsministeriet, blev påbegyndt i 2000 og løber frem til 2009.

Forskning og formidling indenfor De Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier er inddelt i seks hovedområder: Globale sikkerhedsforhold og FN, Det transatlantiske forhold og NATO, Europæiske sikkerhedsforhold og EU, Dansk forsvars- og sikkerhedspolitik, Militær magt, krisestyring og operationer, og endelig Nye trusler, terror og spredning af masseødelæggelsesvåben.

Forskningsopgaver formuleres i samarbejde med Forsvarsministeriet. Forskningen og konklusionerne af denne er uafhængige, og afspejler hverken de involverede ministeriers synspunkter eller en officiel DIIS-holdning til det givne spørgsmål.

Resultaterne af de Forsvars- og Sikkerhedspolitiske Studier tager mange former – fra 'research briefs' til artikler i internationale videnskabelige tidsskrifter – for at leve op til vores mål om at foretage forskning af høj kvalitet og formidle denne til offentligheden.

Fagligt panel

Christopher Coker, Professor of International Relations, London School of Economics and Political Science

Heather Grabbe, Advisor to the EU Commissioner for Enlargement

Lene Hansen, lektor, Københavns Universitet

Peter Viggo Jakobsen, lektor, Københavns Universitet

Knud Erik Jørgensen, Jean Monnet Professor, Aarhus Universitet

Ole Kværnø, Chef, Institut for Strategi, Forsvarsakademiet

Theo Farrell, Reader in War in the Modern World, Department of War Studies at King's College London

Iver Neumann, forskningsprofessor, NUPI

Mehdi Mozaffari, professor, Aarhus Universitet

Robert C. Nurick, Director, Carnegie Endowment for International Peace, Moscow

Mikkel Vedby Rasmussen, direktør, Dansk Institut for Militære Studier

Sten Rynning, lektor, Syddansk Universitet

Terry Terriff, Senior Lecturer and Director of the Graduate School of Political Science and International Studies, University of Birmingham

Ståle Ulriksen, vicedirektør og leder af FN-programmet, NUPI

Michael C. Williams, Professor, University of Wales at Aberystwyth